

Grundtvig-arkivet fasc.: 115.

Registreret af: KT d. 14 / 5 1955.

Evt. enhedens nr.: 115.VII.

1. Titel el. kort indholdsangivelse:

"Om Religjoms-Frihed.
(Fortsættelse)"

Antal sider: 50.

Antal blade: 25 (9 7/2 pag.
læg: 1-13)

Format: kvart.

2. Papirsort (farve og evt. vandmærke): C & I. Hø-
nig

7. Ms.' første linie: (overskriften)

3. Afmærkning (I. J. N. osv.): ...

8. Ms.' sidste linie: : (fortsættes)

4. Ortografi:

9. Tryk el. benyttelse:

3. udkast til 2. stk. af afhand-
lingen i Th M VIII (imprimatur
21/2 1827).

5. Andre ydre kriterier:

6. Indre kriterier (allusioner, citater m. m.):

10. Tidl. forskeres skønsmæssige datering(er):

11. Nr. i bibliografien:

456.

Indholdsregest:

Så længe den verdslige øvrighed tror at råde for, om der skal være kirkelig strid, vil den ikke give religionsfriheden: naturret og statsret er jo to forskellige ting, og en del af den naturlige frihed må ofres af hensyn til de borgerlige forhold. Men der er himmelhøj forskel på religionsfrihed og de andre "naturrettigheder". Alt det synlige i kirkeskikken er jo kun en skygge af kraftordet - og uden dette kun vanhelligelse. Kirkens oprindelse og væsen er rent historisk. Herudfra forstås statsmændenes sædvanlige syn på gudsdyrkelsen som det naturlige (1). Troen på, at man kan kristne et helt folk, blev siddende hos statsmændene. Og reformatorerne brød ikke med det syn. Modstanderne kunde derfor bevise, at loven ingen tvangsret kan have over det indvortes menneske og de symbolske bøger ingen borgerlig forbindtlighed (2). Men oplysningens præster vilde have set på religionsfriheden som en uretfærdighed, og de gammeldags præster vilde ikke forstå, at de skulde indrette sig uden for kirken.

Derfor lukkede statsmændene øjnene (3). Men de må forstå, at den gamle tro ikke uddøde - trods den franske revolution - men levede op igen. Så enten må 1) kirkelovens holdes i hævd, 2) de gammeldags kristne afsondre sig (overstr.: et personligt tilbageblik på dimisprædiken) (4) (slutningen af det overstr. stk.: som de havde agt,).

På mine bemærkninger om umuligheden af ved religiøs tvang at dæmpe den åndelige gæring af så universalhistorisk og kæmpemæssig en beskaffenhed som den gammeldags kristelige - følger nu en betragtning over religionsfrihedens rimelige følger. Med den lojemlige frihed (stavnsbåndets løsning, negerhandelens afskaffelse) må følge samvittighedsfrihed. Og en Zelot er nu dens talsmand! Ja, jeg kan ikke "holde maade i Talen om mig selv".

Historisk tilbageblik fra STRUENSEE til BASTHOLM (5). BALLE. Striden i 1806. Dimisprædiken (dens sammenhæng med hans egen kirkelige vækkelse!) (6). 1812-Krøniken kun en "dæmpet Efterklang af Ordet, der i hine Dage laa mig paa Tungen". Fristedes til at danne et særskilt kirkesamfund, men valgte eremitlivet (grunde derfor!). Imens blev reaktionen i kirken kendeligere. I modsætning til vore fædre kan vi ikke gølkende "den døde, blot historiske Tro" i modsætning til den "levende" (7). Og staten må nu enten give religionsfrihed eller forfølge de gammeldags kristne. Oppositionen er her langt stærkere end i Tyskland. Derfor er religionsfrihed nødvendig (8). Clausens bog. Kirkens Gienmæle. De 88 Clausenianere. Jeg kunde ikke forsvare at skrive Kirkens Gienmæle lempeligere (9). Clausen er politisk revolutionær. Gr. går ikke til højesteret (går nødig til tings). Embedsnedlæggelsen (10) (kunde have valgt den juridiske vej mod Clausen). Nedlagde embedet på det tidspunkt "min individuelle Følelse bød det" (11). Vi kunde ikke være i samme kirke. Hans forflyttelse til et andet fakultet kan nu kun ske gennem religionsfrihed. Stillingen kan jeg nedlægge, ikke mit præstelige embede. Kan ikke denne gang gøre min suspension langvarig. Har ikke lyst til landflygtighed, men må dog vælge den fremfor en afsondring fra kirken (12). Men af hensyn til almuen kan det blive nødvendigt at give religionsfrihed. Den må indføres i rolige dage - og det er let i Danmark! (13).

(fortsættes)

Udgør efter XIV + XX (1. udkast) og IV + XV (2. udkast) det 3. udkast til 2. stk. af afhandlingen i Th M VIII (imprima-

tur 21/2 1827). Skrevet i februar.

Udkast II E.

NB. Efter registreringen af I har jeg skiftet syn på rækkefølgen og regner VII for ældre end de ovenfor nævnte udkast. Se I.

Det kunde se ud, som om parentesens underoverskriften er udfyldt senere - efter at Gr. er blevet klar over, at der skal følge to artikler efter den indledende i Th M, hvad han ikke har vidst bestemt, da han påbegyndte udkastet. Det har han derimod vidst ved påbegyndelsen af de to næste udkast, hvor han skriver "fortsættes" og ikke "Slutning" i parentesens. Det, der har afgjort sagen, er nok, at han vil udskyde det personlige tilbageblik til en tredje artikel.